

Гетьман А. П.

доктор юридичних наук, професор
кафедри екологічного права
Національного юридичного
університету
імені Ярослава Мудрого,
академік НАПрН України

ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ПРОВЕДЕННЯ АТО

Інститут екологічної безпеки є одним із фундаментальних в екологічному праві та законодавстві й базується на конституційних засадах, передбачених ст. 16 Конституції України, де забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги та території України, подолання наслідків Чорнобильської катастрофи – катастрофи планетарного масштабу, збереження генфонду Українського народу розглядається як обов'язок держави.

До об'єктів екологічної безпеки традиційно відносять: людину, її життя і здоров'я; власність; суспільство з його матеріальними і духовними цінностями; державу, функціонування якої покликано забезпечити нормальні умови для життєдіяльності громадян.

Дослідження проблем правового забезпечення екологічної безпеки здійснювали такі відомі українські науковці як: В. І. Андрейцев [1], Г. І. Балюк, А. Г. Бобкова, В. А. Зуєв, Р. С. Кірін, Т. В. Коваленко, Т. Г. Ковальчук, М. В. Краснова, П. Ф. Кулинич, Н. Р. Малишева [14], А. П. Гетьман, М. В. Шульга, В. Л. Бредіхіна, Т. В. Григор'єва, М. К. Черкашина [13]. Окрім того, спеціальні питання правового регулювання екологічної безпеки знайшли своє відображення в дисертаційних дослідженнях, що виконувалися: Т. Г. Ковальчук [4], М. О. Фроловим [17], Л. О. Бондарем [3], О. М. Хіміч [18], С. М. Романко [15], Ю. Л. Власенко [4], О. В. Москаленком [10], О. А. Шомпол [20] та іншими дослідниками.

Науковці у своїх дослідженнях одностайні в тому, що наразі виникло нове коло суспільних відносин, в процесі яких необхідно: визначити перелік екологічно небезпечних видів діяльності та екологічно небезпечних об'єктів; встановити комплекс вимог і обов'язків щодо забезпечення екологічної безпеки у процесі здійснення відповідних видів діяльності та регульованої експлуатації джерел підвищеної екологічної небезпеки; виявити екологічно небезпечні території (зони) за місцем розміщення еко-

логічно шкідливих об'єктів, здійснюваної екологічно небезпечної діяльності або внаслідок накопичення понад встановлені нормативи високо-токсичних, шкідливих речовин, їх сполук та сумішей; закріпити систему вимог, норм і нормативів екологічної безпеки; забезпечити їх дотримання держави, а також фізичними та юридичними особами, які здійснюють екологічно небезпечні види діяльності та експлуатують аналогічні об'єкти; забезпечити ліцензування екологічно небезпечних видів діяльності або експлуатації таких об'єктів та ін.

Але реальність із правовим забезпеченням екологічної безпеки в сучасних умовах на окремих територіях нашої держави є досить драматичною, що обумовлено бойовими діями в зоні проведення АТО, результатами яких є порушення екосистем і природоохоронних територій, руйнування екологічно небезпечних промислових об'єктів, погіршення санітарно-гігієнічних показників питних та господарсько-побутових водних ресурсів, порушення ландшафтного та надрового середовища, загроза радіоактивного забруднення.

Як зазначено в Концепції Державної цільової програми відновлення та розбудови миру в східних регіонах України, схваленої розпорядженням КМ України від 31 серпня 2016 р., загострення проблем, яке відбулося внаслідок військової агресії, викликано такими негативними явищами, як: руйнування житлового фонду, соціальної інфраструктури та систем життєзабезпечення; втрата населенням нерухомого та іншого майна тощо, а також різке погіршення стану навколишнього природного середовища, ускладнення екологічної ситуації в східних регіонах України [11].

Військова агресія на території розвинутих гірничобудівних районів Донбасу відкрила «ракову пухлину» існуючих екологічних проблем, які до цього існували століттями у «замороженому» стані. Як вважають фахівці, за двісті років вугледобутку на Донбасі діяло близько тисячі шахт. У результаті їхньої роботи на поверхні опинилися 11 млрд. тонн супутніх порід, а в надрах зазнали руйнації гірські масиви з осіданням поверхні на 2–5 м на площах в тисячі квадратних кілометрів. На деяких шахтах гірничі роботи досягли глибини до 1500 м.

Окрім складних гірничо-геологічних умов на Донбасі, утворення гірничих відходів у величезних масштабах було викликане методами та технічними засобами видобутку. Через нераціональні технічні та організаційні аспекти відходи мали високий залишковий вміст вугілля та хімічно активних мінералів. У результаті на земній поверхні опинилися мільйони тонн активних речовин, які не були включені у виробничий процес

і почали негативно взаємодіяти з навколишнім природним середовищем. В результаті діяльності шахт та вуглезабезпечувальних фабрик на території Луганської та Донецької областей утворилося 1185 териконів шламових відстійників, вміст яких продовжує забруднювати навколишнє природне середовище, впливати на стан здоров'я людей, що проживають на відповідній території. Через відсутність рекультивації поширеним явищем стало займання териконів і, як результат, інтенсивне забруднення атмосферного повітря токсичними сполуками та важкими металами. Пожежі на териконах та вивітрювання пилу призвели до поширення важких металів у доквіллі та зараження ґрунтів на великих територіях, які охоплюють практично весь регіон. У більшості міст регіону постійно спостерігалися значні середньорічні концентрації речовин-забрудників, які в кілька разів перевищували гранично допустимі норми. Даних про сучасний стан якості атмосферного повітря на значній частині Донбасу поки що немає, оскільки більшість постів спостереження припинили роботу [7, 50–66].

Науковці України, дотичні до цієї надзвичайно болючої теми, миттєво відреагували науковими публікаціями, виступами в засобах масової інформації, проведенням лабораторних досліджень в зоні АТО, зверненнями в міжнародні та європейські державні та міждержавні природоохоронні інституції тощо. Серед публікацій доречно назвати наукові праці Л. Я. Побережної та А. І. Станецького [12, 45–52]; А. Войцеховської, С. Шутяк, О. Мельнь-Забрамної, О. Василюк, К. Норенко, О. Кравченко [5; 6, 118–123]; М. Требіна [16, 89–99]; В. А. Андропова, В. В. Горінової [2, 95–99]; І. І. Хондак, В. В. Давидової [19, 190–191]; І. О. Личенка [9, 279–284] та ін.

Згідно з оцінками фахівців та експертів, які оприлюднені в літературі, в умовах проведення АТО найбільшу загрозу для безпеки життєдіяльності населення та можливості відновлення виробництва формує небезпека втрати водовідливу та вентиляції шахт Донбасу, значна частина яких є гідравлічно пов'язаними. Нині із 150 вугільних шахт 115 перебувають на окупованих сепаратистами територіях; повністю зруйновано 7 вугледобувних шахт, ще 63 працюють у режимі відкачування води; діючими є лише 24 шахти.

Наслідками некерованого затоплення шахт є підтоплення та затоплення великих площ прилеглих міст і селищ, забруднення підземних і поверхневих водозаборів мінералізованими шахтними водами, додаткові просідання та зрушення денної поверхні, руйнування нафтогазопроводів, магістральних і місцевих ліній електропередач та інших об'єктів критичної інфраструктури.

Уже нині зі 135 природно-заповідних об'єктів, розташованих в зоні АТО, 38 пошкоджено частково або знищено повністю. Від пожеж, що виникли внаслідок воєнних дій, постраждали 17% лісів і 24% степів. Особливої шкоди зазнав регіональний ландшафтний парк «Донецький кряж», флора і фауна якого включала ендемічні види й такі, що занесені до Червоної книги України. Територія парку є своєрідною через комплекс «Савур-Могила» – курган, на території якого влітку 2014 року велися активні бойові дії. Внаслідок цього ліси та рослинні ресурси, розташовані в регіональному парку, були повністю знищені вогнем, а ґрунтовий покрив зруйнований численними воронками, що утворилися від розривів снарядів.

Результати дослідження ґрунтів свідчать про значний вміст важких металів на місці розривів снарядів. Виявлено перевищення титану, стронцію, ванадію, кадмію та ін. у сотні разів стосовно фонові концентрації цих металів. Високі концентрації більшості металів є токсичними та заподіюють непоправну шкоду, що веде до функціональних порушень у навколишньому природному середовищі, а з часом і в організмах людей.

Ризики, пов'язані з пошкодженням комунікацій, підприємств та інших об'єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку, мають особливо негативне значення, адже в умовах відсутності контролю та можливостей ліквідації їх наслідків, потенційно збільшуються масштаби критичного впливу на довкілля щодня.

В результаті бойових дій значно підвищився ризик забруднення водних ресурсів, зниження надійності водопостачання та погіршення доступу населення до питної води. Забруднення води відбувається в результаті виникнення аварійних ситуацій на об'єктах водопостачання і через відсутність контролю роботи промислових підприємств на окупованих територіях. Особливу загрозу становлять численні хвостосховища промислових підприємств, руйнування дамб яких загрожує негативними наслідками для населення і довкілля регіону. Гострою залишається проблема забруднення поверхневих і підземних водних об'єктів.

Від бойових дій постраждали не лише поверхневі води, а й інженерні споруди, призначені для подачі населенню питної води. Неодноразово відбувалося руйнування та пошкодження насосних станцій, магістральних і розподільчих мереж каналу Сіверський Донець – Донбас, що забезпечує водою більшу частину Донецької області. Відновлення систем водопостачання і ліній електропередач в районах бойових дій часто проводиться з великими затримками, що призводить до значного зниження якості питної води, яка споживається водокористувачами. Зменшення водності р.

Сіверський Донець значно збільшує загрозу неякісного водопостачання, а уповільнення швидкості руху води призводить до її замулювання.

За експертними оцінками ОБСЄ та ЮНІСЕФ, більше 1 млн. дітей та дорослих на території Донецької і Луганської областей, охоплених конфліктом, стикнулися з серйозною кризою водопостачання у зв'язку з пошкодженими або зруйнованими лініями водогону та гострою нестачею води. Така ситуація може призвести до негативних наслідків при виробництві харчової продукції, а також проблем ненадійного функціонування систем центрального опалення в зимовий період.

Неодноразово зафіксовано випадки подачі неочищеної технічної води через руйнування інженерних мереж. Подача води на окупованих територіях відбувається без проведення дезінфекції, оскільки використовувати активний хлор в місцях ведення бойових дій занадто небезпечно. Недостатньо очищена питна вода, що надходить споживачам, може містити патогенні віруси і бактерії, які спричиняють виникнення різного роду кишкових інфекцій.

Серед основних причин погіршення рівня і якості водопостачання населення в зоні проведення АТО на сході України, експерти виділяють: зношеність та пошкодження водогонів через ведення бойових дій; перешкоди в роботі важливих насосів через перебої в поставках електроенергії у зв'язку з обстрілами електромереж; присутність збройних угруповань, наявність мін або снарядів, що не розірвалися, а також поганий стан доріг, який не дає місцевим мешканцям можливості дістатися до криниць або отримувати воду, що підвозять автоцистернами; проблемами доступу, через які робітники не можуть провести ремонтні роботи або отримати запасні частини, необхідні для ремонту водогонів; часті відключення водопостачання, що сприяли погіршенню ситуації.

На території Донецької та Луганської областей знаходиться багато міст і селищ з пошкодженими та зруйнованими об'єктами критичної інфраструктури, включаючи водоочисні споруди, водопровідно-каналізаційні, теплоенергетичні мережі, що вже призвело і буде призводити в майбутньому до масштабного забруднення повітря, джерел питного водопостачання, ґрунту. Найбільш поширеним і водночас одним з найнебезпечніших екологічних наслідків ведення бойових дій на Донбасі є забруднення доквілля в результаті влучення снарядів та аварійного порушення роботи численних підприємств гірничодобувної, хімічної, енергетичної, металургійної галузей. Зокрема, за час проведення АТО, від обстрілів артилерії мало місце загоряння кількох небезпечних підприємств: Авдіївського

та Ясинівського коксохімічних заводів, Лисичанського нафтопереробного та Краматорського верстатобудівельного заводів, заводу «Стирол», який виготовляє аміак. В результаті пожеж на цих заводах в повітря потрапила значна кількість небезпечних викидів. Загалом в окупованій сепаратистами зоні знаходиться до двох десятків підприємств підвищеної небезпеки, руйнація яких призведе до непридатності проживання населення на відповідній території.

Ще в 1989 р. у м. Горлівка на шахті «Олександр – Захід» через аварію відбувся витік п'ятдесяти тонн отруйної речовини. Ця шахта протягом тривалого часу була законсервована. У результаті затоплення та неконтрольованих вибухів є ризик винесення суміші цієї речовини з іншими хімікатами на поверхню. Фахівці стверджують, що в результаті вийшла суміш, яка може роз'їдати навіть дуже тверді тіла. Відсутність оперативного реагування на цю ситуацію може призвести до отруєння приток річки Сіверський Донець та акваторії Азовського моря.

Через бойові дії припинили роботу понад половини постів контролю якості атмосферного повітря Донецького та Луганського обласних гідрометеорологічних центрів, які опинилися на окупованій території та в зоні бойових дій. Не працюють також пости контролю якості поверхневих вод Сіверсько-Донецького басейнового управління водних ресурсів на тимчасово окупованих і на частині звільнених територій. Фактично в регіоні зруйнована і не діє система екологічного моніторингу тоді, коли вона найбільш необхідна.

Таким чином, руйнування інфраструктури та інженерних мереж, поширення хімічного та радіаційного забруднення, засмічення ґрунтів і водних об'єктів, пошкодження об'єктів каналізації водовідведення, припинення водовідливу та затоплення шахт нині становлять загрозу для населення всього східного регіону України. Вкрай руйнівними також є безпосередній вплив бойових дій на природно-заповідні території та їх екосистеми.

З урахуванням наведеного, можливо зробити невтішний висновок про те, що система екологічної безпеки в умовах Російської агресії в східних регіонах України повністю зруйнована та знищена. За цих умов на відповідній території екологічні чинники, що містяться в Конституції України, законах та кодексах України екологічного спрямування, – «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про природно-заповідний фонд», «Про екологічну мережу», «Про охорону атмосферного повітря», «Про охорону земель», «Про забезпечення санітарного та епідеміологіч-

ного благополуччя населення», «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 р.», «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів», «Про аквакультуру», Земельному, Водному, Лісовому кодексам, Кодексі про надра України, інших законодавчих та нормативно-правових актах не лише порушені і не спроможні виконувати свої регулятивну та охоронну функції – вони припинили своє існування як форма цивілізаційного імперативу у взаємовідносинах «людина – суспільство – довкілля» на відповідній території. Жодне з їх положень не дотримується російськими найманцями.

За цих умов постає необхідність розробки Стратегії правового забезпечення подолання негативних екологічних наслідків та відновлення навколишнього природного середовища в регіоні проведення АТО. За думкою науковців, перед Україною стоїть важливе завдання зі стабілізації та повернення до існуючих екологічних стандартів в межах цієї території. Чинниками ефективності правової політики держави щодо вирішення екологічних проблем Донбасу повинні стати проведення екологічного аудиту з метою визначення масштабів завданих збитків навколишньому природному середовищу; визначення стандартів, пріоритетів, мети, якими керуються органи державної влади, політичні та громадські об'єднання, інші суб'єкти; створення єдиного центру моніторингу забруднення довкілля в зоні АТО та тимчасово окупованих територій; визначення способів організації державного санепідемагляду за водопостачанням населення; формування дієвого механізму правового регулювання використання природних ресурсів у зоні АТО та засобів оперативного реагування у випадку надзвичайних екологічних ситуацій; об'єднання зусиль, координація роботи громадськості, науковців, екологів, державних установ, міжнародних організацій задля запобігання екологічній катастрофі на Донбасі; організація міжнародної технічної співпраці для стратегічного екологічного оцінювання наслідків війни та розроблення і фінансування програм щодо вирішення екологічних проблем Донбасу; підвищення рівня правової культури громадян та професійної культури правоохоронців і посадових осіб, діяльність яких стосується екологічних прав громадян [9, 283–284].

Погоджуючись із наведеними пропозиціями, які повинні бути враховані в якості складових чинників (елементів) запропонованої мною Стратегії правового забезпечення подолання негативних екологічних наслідків та відновлення навколишнього природного середовища в регіоні проведення АТО, поряд з цим, особливу увагу необхідно зосередити на питаннях методологічного, нормативно-методичного та юридичного супрово-

дження оцінки впливу існуючих негативних наслідків військової агресії на відповідній та наближених до неї територіях і розробки правового механізму подолання цих наслідків. Мова йде про створення методики документування та оцінки збитків, заподіяних довіллю в результаті бойових дій, – забруднення ґрунту та води; зміна біогеохімічного балансу територій; руйнування гідротехнічних, електричних та газових споруд; знищення лісів, рослинних ресурсів та господарських угідь; знищення територій та об'єктів природно-заповідного фонду та екологічної мережі. Ґрунтуючись на конституційних засадах права людини на безпечне для життя і здоров'я довілля, необхідно передбачити розробку та впровадження якісних та кількісних показників безпечності довілля у зоні проведення АТО. Дієвим у майбутньому повинно стати створення на звільненій території тимчасових регіональних управлінь з відновлення довілля, побудованих за принципом комплексного спрямування (безвідносно до окремих природних об'єктів та ресурсів), з урахуванням регіональних і місцевих особливостей та закономірностей екосистем. Стратегія також повинна передбачати проведення системного моніторингу стану довілля, обов'язково оприлюднення рівня екологічної небезпеки, механізм локалізації кожної з існуючих проблем та розробку детального плану їх ліквідації.

Окрім того, в запропонованій Стратегії повинні знайти своє відображення основні заходи щодо збалансованого відновлення природних об'єктів, ресурсів та комплексів. Зокрема, в цьому напрямку слід приділити увагу земельним ресурсам (інвентаризація земель, їх кадастрова оцінка тощо); водним ресурсам (відображення гідрологічного, морфологічного і гідрохімічного стану річок та інших поверхневих та підземних вод, розробка заходів боротьби зі шкідливою дією вод); корисним копалинам (максимальне використання технологічних родовищ корисних копалин; рекультивация земель); атмосферному повітрю (розробка стандартів якості атмосферного повітря з урахуванням шкоди, нанесеної веденням бойових дій, створення нової системи екологічного нормування на звільнених територіях); рослинному та тваринному світу (проведення моніторингу популяцій, інвентаризація місцезростань та розведення рідкісних і зникаючих видів рослинного і тваринного світу, створення повноцінної системи моніторингу лісів як комплексу безперервного спостереження, оцінки і прогнозу їх стану); природно-заповідному фонду та екологічній мережі (розробка регіональної програми відновлення заповідних територій та об'єктів і екологічної мережі, резервування цінних для заповідання природних комплексів та біологічних ресурсів).

Таким чином, першочерговим завданням в межах відновлення та розбудови миру у східних регіонах України після звершення АТО з урахуванням забезпечення консолідації зусиль центральних та місцевих органів виконавчої влади, громадських об'єднань стосовно вирішення нагальних питань відновлення критичної інфраструктури, економічного відновлення, зміцнення соціальної стійкості та громадської безпеки повинна стати розробка Стратегії правового забезпечення подолання негативних екологічних наслідків та відновлення навколишнього природного середовища в регіоні проведення АТО.

Список використаних джерел:

1. Андрейцев В. І. Право екологічної безпеки: навч. та наук.-практ. посіб. – К. : Знання-Прес, 2002. – 332 с.
2. Андронов В. А., Горінова В. В. Рівень організації державного екологічного моніторингу в зоні проведення бойових дій (Донецька та Луганська області) // Екологічна безпека : сучасні проблеми та пропозиції : матер. Всеукр. науково-практ. конф. – Х.: Вид-во «Інтерсервіс», 2017. – Том 1. – С. 95–99.
3. Бондар Л. О. Правові засади здійснення екологічно небезпечної діяльності в Україні : автореф. дис... канд. юрид. наук. – К., 2002. – 20 с.
4. Власенко Ю. Л. Оптимізація законодавства України у сфері забезпечення екологічної безпеки : автореф. дис.. канд. юрид. наук. – К., 2010. – 20 с.
5. Военні дії на сході України – цивілізаційні виклики людству / За ред. О. Кравченко. – Львів: МБО «ЕПЛ», 2015. – 136 с.
6. Дослідження впливу військових дій на довкілля на сході України / О. Кравченко, О. Василюк, А. Войцехівська, К. Норенко // Аналітично-інформаційний журнал «Схід». – 2015. – №2. – С. 118–123.
7. Казанський Д., Некрасова А., Савицький О., Павлов Ю., Смірнов П., Тарабанова С., Янова Г. Справжня ціна вугілля в умовах війни на Донбасі : погляд крізь призму прав людини / За заг. ред. А. Некрасової та В. Щербаченка. – К.: Вид-во ТОВ «АРТ КНИГА», 2017. – 140 с.
8. Ковальчук Т. Г. Правовые вопросы обеспечения экологической безопасности продуктов питания: автореф. дисс... канд. юрид. наук. – К., 1996. – 21 с.
9. Личенко І. О. Проблеми екологічної безпеки тимчасово окупованих територій Донецької та Луганської областей та організаційно-правові засади їхнього вирішення // Вісник Національного університету «Львівська політехніка» : Юридичні науки, 2016. – №845. – С. 279–284.
10. Москаленко О. В. Правові аспекти декларування безпеки об'єктів підвищеної екологічної небезпеки : автореф. дис.. канд. юрид. наук. – К., 2013. – 19 с.

11. Офіційний вісник України від 13.12.2016. – 2016. – №96. – Ст. 3129.
12. Побережна Л. Я., Станецький А. І. Оцінка потенційних екологічних ризиків внаслідок проведення антитерористичної операції // Техногенно-екологічна безпека, 2017. – №2. – С. 45–52.
13. Правове регулювання екологічної безпеки в Україні: навч. посібник / А. П. Гетьман, М. В. Шульга, В. Л. Бредіхіна та ін. – Х.: Право, 2012. – 296 с.
14. Проблеми права екологічної безпеки: навч. посібник / Під заг. ред. М. В. Краснової та Р. С. Кіріна; відп. ред. В. І. Андрейцев. – Дніпро: НГУ, 2016. – 576 с.
15. Романко С. М. Економіко-правовий механізм забезпечення екологічної безпеки сільськогосподарської продукції : автореф. дис.. канд. юрид. наук. – К., 2008. – 19 с.
16. Требін М. Війни в історії людства та їхні наслідки : уроки для України // Вісник Львівського університету. Серія філос. – політолог. студії. – 2015. – Випуск 6. – С. 89–99.
17. Фролов М. О. Правові аспекти екологічного ризику: автореф. дис... канд. юрид. наук. – К., 2001. – 20 с.
18. Хіміч О. М. Забезпечення екологічної безпеки адміністративно-правовими заходами, які застосовуються міліцією: автореф. дис.. канд. юрид. наук. – К., 2005. – 16 с.
19. Хондак І. І., Давидова В. В. Екологічні наслідки військових дій на сході України // Безпека людини у сучасних умовах : матер. Міжнар. конф. – Х.: НТУ «ХП», 2014. – С. 190–191.
20. Шомпол О. А. Вдосконалення законодавства України про екологічну безпеку в контексті міжнародно-правових зобов'язань: автореф. дис.. канд. юрид. наук. – К., 2013. – 18 с.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

ОБСЕ

Правові засади екологічної та продовольчої безпеки: проблеми імплементації міжнародних стандартів

Матеріали дискусійної панелі
Першого Харківського міжнародного
юридичного форуму
«Право та проблеми сталого розвитку
в глобалізованому світі»

ХАРКІВСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ
ЮРИДИЧНИЙ ФОРУМ

3 – 6 жовтня
2017 рік, м. Харків

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ

USAID

ОБСЕ

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЕКОЛОГІЧНОЇ ТА ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ: ПРОБЛЕМИ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТИВ

Матеріали дискусійної панелі

Першого Харківського міжнародного юридичного форуму
«Право та проблеми сталого розвитку в глобалізованому світі»
м. Харків, 3–6 жовтня 2017 р.

Харків
«Право»
2017

УДК 349.6
П-68

Редакційна колегія:

В. І. Андрейцев, д-р юрид. наук, професор, акад. НАПрН України;

А. П. Гетьман, д-р юрид. наук, професор, акад. НАПрН України;

М. В. Шульга, д-р юрид. наук, професор, член-кореспондент НАПрН України;

В. Ю. Уркевич, д-р юрид. наук, професор

Правові засади екологічної та продовольчої безпеки: проблеми П-68 імплементації міжнародних стандартів : матеріали дискусійної панелі Першого Харк. міжнар. юрид. форуму «Право та проблеми сталого розвитку в глобалізованому світі» (м. Харків, 3–6 жовт. 2017 р.). – Харків : Право, 2017. – 164 с.

ISBN 978-966-937-291-8

У збірнику розміщені наукові статті, які були представлені їх авторами на дискусійній панелі Першого Харківського міжнародного юридичного форуму «Право та проблеми сталого розвитку в глобалізованому світі», що відбувся у м. Харкові з 3 по 6 жовтня 2017 р. Предмет дискусії – правові засади екологічної та продовольчої безпеки з урахуванням міжнародних стандартів, у тому числі проблеми правового забезпечення екологічної безпеки у контексті євроінтеграції, в умовах проведення АТО, правові питання сільського розвитку в контексті забезпечення правової безпеки тощо.

УДК 349.6

ISBN 978-966-937-291-8

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2017

© Оформлення. Видавництво «Право», 2017

Зміст

Hasrat Arjjumend, Konstantia Koiutouki, Anatoly Getman UKRAINIAN LEGISLATION FOR SAFEGUARDING AGROECOSYSTEMS AND ENVIRONMENTAL HEALTH: THE CHALLENGES AHEAD	3
Андрейцев В. І. ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ У КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ.....	18
Бобкова А. Г., Павлюченко Ю. М. РОЗВИТОК ЕКОЛОГІЧНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА ЯК ШЛЯХ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ТА ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ.....	26
Гафурова О. В. ПРАВОВІ ПИТАННЯ СІЛЬСЬКОГО РОЗВИТКУ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ	32
Гетьман А. П. ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ У УМОВАХ ПРОВЕДЕННЯ АТО	39
Задихайло Д. Д. ЕКОЛОГІЧНА СИСТЕМА В ФОРМАТІ КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВОГО ЗАКРІПЛЕННЯ.....	49
Єрмоленко В. М. ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ: СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ СЬОГОДЕННЯ	53
Кобецька Н. Р. СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОШИРЕННЯ ДОЗВОЛІВ І ДОГОВОРІВ У ПРАВОВОМУ РЕГУЛЮВАННІ ВІДНОСИН ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ.....	56
Костицький В. В. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ СКЛАДОВІ ВИЗНАЧЕННЯ СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВИ (СОЦІАЛЬНА ПРАВОВА ТА ЕКОЛОГІЧНА ДЕРЖАВА).....	64
Костяшкін І. О. ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ЗЕМЕЛЬНОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ	70
Кулинич П. Ф. ЗЕМЕЛЬНО-ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ У ХХІ СТ.	79